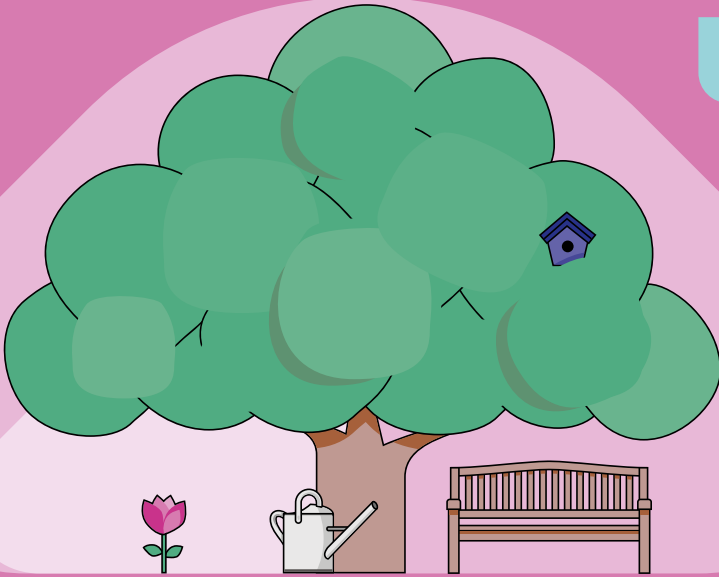

Sut i wneud a chofrestru atwrneiaeth

Gall y canllaw hwn eich helpu i wneud y canlynol:

- eall beth yw atwrneiaeth ar gyfer eich eiddo a'ch materion ariannol
- gwneud a chofrestru atwrneiaeth
- dewis eich atwrnai/atwrneiod
- terfynu neu wneud newidiadau i'ch atwrneiaeth.

Gwneud eich arian a'ch dewisiadau pensiwn yn gliriach

Beth bynnag eich amgylchiadau, mae HelpwrArian ar eich ochr chi. Ar-lein a thros y ffôn, rydym yn cynnig arweiniad clir sy'n gyflym i'w ddarganfod, yn hawdd ei ddefnyddio ac wedi'i gefnogi gan y llywodraeth. Gallwn hefyd eich cyfeirio at wasanaethau dibynadwy, os oes angen rhagor o gymorth arnoch.

Gallwn ni eich helpu i:

- delio â dyled
- deall eich opsiynau pensiwn
- lleihau eich gwariant a chronni cynilion
- llywio digwyddiadau bywyd megis colli swydd, torperthynas, ymddeol neu brofedigaeth
- cyllidebu ar gyfer biliau neu bryniannau mawr
- dysgu am forgeisi a rhentu
- cael gwybod am fudd-daliadau a hawliadau ychwanegol.

Chwiliwch am HelpwrArian: moneyhelper.org.uk/cy

Arweiniad diduedd am ddim

ar-lein | dros y ffôn

Gan y

**Gwasanaeth
Arian a
Phensiynau**

Cynnwys

Beth yw atwrneiaeth?	2
Dewis rhywun i fod yn dwrnai i chi	4
Beth os na allaf fforddio atwrneiaeth?	6
Gwneud atwrneiaeth arhosol yng Nghymru a Lloegr	7
Gwneud a chofrestru atwrneiaeth barhaus yn yr Alban	8
Gwneud a chofrestru atwrneiaeth barhaus yng Ngogledd Iwerddon	9
Gwnewch yn siŵr eich bod yn llenwi'r ffurflenni'n gywir	10
Sefydlu atwrneiaeth arferol (cyffredinol)	11
Sut i gadw rheolaeth ar eich atwrneiaeth	12
Beth i'w wneud ag atwrneiaeth	14
Gwneud newidiadau i'ch atwrneiaeth	15
Beth i'w wneud os ydych chi'n cael problemau gyda thwrnai	17
Cysylltiadau defnyddiol	20

Beth yw atwrneiaeth?

Mae atwrneiaeth yn ddogfen gyfreithiol sy'n caniatáu i un neu fwy o bobl reoli:

- eich arian a'ch eiddo, a/neu
- eich iechyd a'ch lles. Gweler gov.uk/lasting-power-attorney-duties/health-welfare

Yn y canllaw hwn, rydym yn canolbwyntio ar yr atwrneiaeth ar gyfer eiddo a materion ariannol yn unig.

Mathau o atwrneiaethau

Mae gan atwrneiaeth enwau gwahanol yn dibynnu ar ble rydych chi'n byw:

- **Atwrneiaeth arhosol** yng Nghymru a Lloegr Cyn mis Hydref 2007, fe'i galwyd yn atwrneiaeth barhaus. Mae'r hen fath hwn o bŵer yn dal yn ddilys ond ni ellir ei greu mwyach.
- **Atwrneiaeth barhaus ac atwrneiaeth gyfunol** yn Yr Alban
- **Atwrneiaeth barhaus** yng Ngogledd Iwerddon,

Os byddwch yn symud o un wlad yn y DU i wlad arall, mae'r atwrneiaeth yn ddilys o hyd.

Gallwch hefyd ganiatáu i rywun arall reoli'ch materion ariannol am gyfnod dros dro. Gelwir hyn yn **atwrneiaeth arferol (neu gyffredinol)**. Dim ond os oes gennych alluedd meddyliol y mae'n ddilys (gweler t11).

Beth all atwrneiaeth ei wneud?

Gelwir y person sy'n gwneud yr atwrneiaeth yn **rhoddwr**. Gelwir y person a ddewisir i weithredu ar ei ran yn **dwrnai**.

Os byddwch yn gwneud atwrneiaeth, mae'n rhaid i'r twrnai neu'r twrneiod rydych wedi'u penodi weithredu er eich budd gorau o ran:

- sefyllfaoedd dros dro – er enghraifft, os oes gennych salwch corfforol, anaf, neu os ydych chi dramor
- sefyllfaoedd tymor hwy – fel y gall twrnai gamu i mewn os byddwch yn colli'r galluedd meddyliol i wneud eich penderfyniadau eich hun yn y dyfodol.

Gall twrnai gael mynediad at eich arian, a allai ei helpu i:

- talu biliau ar eich rhan
- talu'ch morgais neu rent
- talu am eich gofal, a
- buddsoddi arian ar eich rhan.

Gallant hefyd:

- hawlio budd-daliadau ar eich rhan
- llofnodi neu ddod â thenantiaeth rent i ben i chi
- prynu a gwerthu eich eiddo, a
- trefnu atgyweiriadau ar gyfer eich eiddo.

Gallwch ei gwneud yn glir yn eich atwrneiaeth pryd yr hoffech i benderfyniadau gael eu gwneud ar eich rhan ddechrau (gweler t12).

Pethau i'w hystyried

- Dim ond os oes gennych alluedd meddyliol y gallwch wneud atwrneiaeth. Mae hyn yn golygu bod yn rhaid i chi allu gwneud penderfyniadau drosoch eich hun. Gweler **moneyhelper.org.uk/** **atwrneiaeth**
- Mae'n llawer anoddach a drutach i rywun eich helpu gyda'ch arian a'ch eiddo os ydych chi eisoes wedi colli galluedd meddyliol.
- Heb atwrneiaeth, ni all eich priod, eich teulu neu ffrindiau wneud penderfyniadau ar eich rhan.
- Meddyliwch yn ofalus am bwy rydych chi'n eu dewis i reoli'ch materion a thrafodwch eich dymuniadau gyda nhw.

Dewis rhywun i fod yn dwrnai i chi

Gall twrnai wneud penderfyniadau ar eich rhan, gan gynnwys beth i'w wneud â'ch arian a'ch eiddo. Felly dewiswch rywun rydych chi'n ymddiried ynddo yn llawn yn unig.

Pwy ddylwn i ei ddewis i fod yn dwrnai i mi?

Mae'n bwysig dewis rhywun rydych chi'n ei adnabod yn dda ac yn ymddiried ynddo. Gallen nhw fod:

- eich gŵr, gwraig neu bartner
- perthynas
- ffrind.

Rhaid i chi benodi rhywun sy'n 18 oed neu'n hŷn ac sydd â'r galluedd meddyliol i wneud eu penderfyniadau eu hunain. Fe ddylent:

- bod yn barod i weithredu ar eich rhan
- bod yn gallu rheoli eu harian eu hunain yn dda
- bod yn ddigon hyderus i wneud penderfyniadau er eich lles gorau
- cael digon o amser i ddelio ag unrhyw faterion sy'n codi
- eich cefnogi i wneud eich penderfyniadau eich hun
- ystyried eich dymuniadau a'ch teimladau.

Byddwch yn yliadwrus rhag dewis rhywun sy'n hŷn na chi. Flynyddoedd o nawr, efallai nad nhw yw'r person gorau i weithredu ar eich rhan oherwydd eu problemau iechyd eu hunain. Gweler alzheimers.org.uk/get-support/legal-financial/who-choose-attorney

A allaf ddewis gweithiwr proffesiynol i fod yn dwrnai i mi?

Os nad ydych am ddewis rhywun arall fel eich twrnai, gallwch ofyn i weithiwr proffesiynol megis:

- cyfreithiwr, neu
- cyfrifydd.

Mae hyn yn ddefnyddiol os oes gwrthdaro teuluol neu os nad oes unrhyw un addas i weithredu ar eich rhan.

Mae gweithwyr proffesiynol yn codi tâl am eu hamser, felly bob amser trafodwch gostau a manylion gyda nhw cyn sefydlu atwrneiaeth. Mae pethau i'w hystyried yn cynnwys:

- y risg y bydd eu busnes yn mynd i'r wal
- pryd y gallent roi'r gorau i ymarfer neu ymddeol.

Gallai penodi mwy nag un twrnai leihau'r risgiau hyn, ond gallai hyn fod yn ddud.

Faint o dwrniod sydd eu hangen arnaf?

Gallwch ddewis mwy nag un person i fod yn dwrnai i chi. Gall hyn helpu:

- os na all un ei wneud mwyach
- i gael mwy o bobl rydych yn ymddiried ynddynt, a
- lledaenu'r gwaith.

Os ydych yn penodi mwy nag un person, gallwch ddewis iddynt weithredu:

- **Ar y cyd** – rhaid iddynt bob amser wneud penderfyniadau gyda'i gilydd. Os bydd un ohonynt yn marw, byddai'r twrneaeth yn dod yn annilys – oni bai eich bod wedi penodi rhywun i gymryd ei le.
- **Ar y cyd ac yn unigol** – gallant wneud penderfyniadau gyda'i gilydd neu'n unigol. Os bydd un ohonynt yn marw, byddai'r twrneaeth yn dal yn ddilys.
- **Ar y cyd ar gyfer rhai penderfyniadau a rhai yn unigol** – mae angen gwneud rhai penderfyniadau gyda'i gilydd. Chi sy'n dewis beth yw'r rhain pan fyddwch yn sefydlu'r atwrneaeth.

Os na all un weithredu ar eich rhan neu'n marw, ni fydd eich twrneiod sy'n weddill yn gallu gwneud unrhyw un o'r penderfyniadau ar y cyd oni bai eich bod wedi penodi rhywun arall yn eu lle.

- **Amhenodol** – os byddwch yn dewis dau dwrnai neu fwy ac nad ydych yn llenwi'r adran sy'n dweud sut y dylent weithredu, rhaid iddynt weithredu ar y cyd.

Siarad â rhywun am ddod yn dwrnai i chi

Mae'n bwysig siarad â'r bobl rydych yn eu dewis fel eich twrneiod ac egluro sut yr hoffech iddynt weithredu ar eich rhan.

Mae angen i chi drafod:

- beth mae'n ei olygu
- beth rydych chi am iddyn nhw ei wneud
- beth yw'ch opsiynau, a
- lle mae eich holl waith papur.

Beth os na allaf fforddio atwrneiaeth?

Os ydych ar rai budd-daliadau prawf modd, efallai y gallwch wneud atwrneiaeth am ddim – a elwir yn esemptiad.

Os ydych chi'n byw yng Nghymru a Lloegr, gweler gov.uk/government/publications/power-of-attorney-fees
Efallai y byddwch hefyd yn gymwys i gael disgownt o 50% os oes gennych incwm isel.

Os ydych yn byw yn yr Alban, gweler publicguardian-scotland.gov.uk/meta1/fee-exemption

Gwneud atwrneiaeth arhosol yng Nghymru a Lloegr

Ewch i **gov.uk/power-of-attorney**. Bydd y gwasanaeth ar-lein yn darparu'r ffurflenni ac yn eich arwain drwy'r broses. Gallwch hefyd lawrlwytho'r ffurflenni a'u printio i'w llenwi. Neu, gofynnwch i'r ffurflenni gael eu hanfon atoch drwy ffonio Swyddfa'r Gwarcheidwad Cyhoeddus Gweler y manylion cyswllt ar y dudalen hon.

Mae ffi gofrestru. Gwiriwch GOV.UK i ddod o hyd i'r wybodaeth ddiweddaraf am ffioedd.

Rhaid llofnodi'r ffurflenni yn y drefn hon:

1. Mae angen i'r rhoddwr lofnodi.
2. Mae darparwr tystysgrifau yn cadarnhau'r penderfyniad. Rhaid i hwn fod yn rhywun sydd wedi adnabod y rhoddwr ers o leiaf dwy flynedd neu sy'n weithiwr proffesiynol fel meddyg teulu neu gyfreithiwr. Ni allant fod yn berthynas. Mae llawer o feddygon teulu yn codi tua £50.
3. Mae'r twrnai penodedig yn llofnodi – mae angen tyst ar bob llofnod.

Os ydych chi am siarad â rhywun am wneud atwrneiaeth arhosol neu ofyn i'r ffurflenni gael eu hanfon atoch, cysylltwch â Swyddfa'r Gwarcheidwad Cyhoeddus. Gweler **gov.uk/government/organisations/office-of-the-public-guardian.cy**

Gallwch e-bostio **customerservices@publicguardian.gov.uk** neu ffoniwch

Ffôn: **0300 456 0300**

Ffôn testun: **0115 934 2778**

Dydd Llun, dydd Mawrth, dydd Iau a dydd Gwener 9:30am i 5pm

Dydd Mercher 10am i 5pm

Gwneud a chofrestru atwrneiaeth barhaus yn yr Alban

Nid yw Swyddfa'r Gwarcheidwad Cyhoeddus yn yr Alban yn darparu dogfennau safonol ar gyfer sefydlu atwrneiaeth.

Gallwch chi ei ysgrifennu eich hun, ond mae'r rhan fwyaf o bobl yn defnyddio cyfreithiwr. Gallwch chwilio am un sy'n arbenigo yn y maes hwn yng Nghymdeithas y Gyfraith yr Alban. Gweler **lawscot.org.uk/find-a-solicitor/**

Fel rhan o'r broses atwrneiaeth, bydd angen i chi hefyd gael cyfweiliad ag un o'r canlynol:

- cyfreithiwr sydd wedi'i gofrestru i ymarfer y gyfraith yn yr Alban
- aelod gweithredol o Gyfadran yr Eiriolwyr
- meddyg meddygol cofrestredig yn y DU sydd â thrwydded i ymarfer.

Mae hyn er mwyn cadarnhau eich bod yn deall yr hyn rydych yn ei wneud. Yna byddant yn cwblhau tystysgrif galluedd, sy'n ffurfio rhan o'ch dogfen atwrneiaeth.

Pan fydd wedi'i llunio, mae angen i chi (neu'ch cyfreithiwr) gofrestru eich dogfen atwrneiaethi gyda Swyddfa'r Gwarcheidwad Cyhoeddus. Mae ffi gofrestru. Edrychwch ar wefan Swyddfa'r Gwarcheidwad Cyhoeddus i ddod o hyd i'r wybodaeth ddiweddaraf am ffioedd. Gweler **publicguardian-scotland.gov.uk/power-of-attorney/power-of-attorney/the-power-of-attorney-document**

Os ydych chi am siarad â rhywun am wneud atwrneiaeth barhaus, cysylltwch â Swyddfa Gwarcheidwad Cyhoeddus yr Alban. Gweler **publicguardian-scotland.gov.uk**

Gallwch e-bostio **opg@scotcourts.gov.uk** neu ffoniwch **0132 467 8300**.

Dydd Llun i Ddydd Gwener,
9am – 5pm

Gwneud a chofrestru atwrneiaeth barhaus yng Ngogledd Iwerddon

Nid yw'n costio dim i lunio atwrneiaeth barhaus, oni bai eich bod eisiau cymorth cyfreithiwr.

Yng Ngogledd Iwerddon, gallwch ddefnyddio atwrneiaeth heb ei gofrestru – ar yr amod bod gennych alluedd meddyliol o hyd. Ond mae'n rhaid i chi ei gofrestru gyda'r Swyddfa Gofal a Diogelu cyn gynted ag y bydd eich galluedd meddyliol yn dechrau dirywio. Mae ffi gofrestru. Bydd y gost yn dibynnu ar eich amgylchiadau a'ch gofynion unigol.

Er mwyn rhoi atwrneiaeth barhaus i rywun, mae angen i chi lenwi ffurflen benodol, sydd ar gael gan gyfreithiwr neu gwerthwr deunydd ysgrifennu sy'n arbenigo mewn dogfennau cyfreithiol.

Gwnewch yn siŵr eich bod yn defnyddio'r ffurflen ddiweddaraf a'i llenwi'n gywir, neu ni fydd yn ddilys. Os oes gennych gyfreithiwr, gallant eich arwain drwy'r broses.

Unwaith y bydd y ffurflen wedi'i llenwi, rhaid i chi a thystion ei llofnodi. Mae angen i'r twrnai/twrneiod ei lofnodi hefyd, cyn na fyddwch yn gallu rheoli eich materion ariannol. Ni ddylai twrneiod weithredu fel dystion i'w gilydd.

Am ragor o wybodaeth, gan gynnwys copïau o ffurflenni perthnasol, ewch i'r Adran Cyfiawnder. Gweler **justice-ni.gov.uk/publications/epa-notes-and-forms**

➔ Gwnewch yn siŵr eich bod yn llenwi'r ffurflenni'n gywir

Mae'n bwysig cael y cais yn iawn y tro cyntaf, felly cymerwch ofal mawr i ddilyn y cyfarwyddiadau. Os byddwch yn gwneud camgymeriad, efallai y bydd eich cais yn cael ei wrthod, gan arwain at oedi a ffioedd ychwanegol i wneud cais arall.

Nid oes angen cyfreithiwr arnoch. Ond os oes gennych chi anghenion cymhleth neu os ydych chi'n ansicr o'r broses, fe allech chi ystyried talu am gyngor proffesiynol.

Bydd teilwra'r atwrneiaeth i'ch anghenion yn fwy defnyddiol i chi a'ch twrnai/twrneiod. Gallwch benderfynu pa bwerau i'w cynnwys neu eu heithrio, gan gadw rheolaeth dros y broses gwneud penderfyniadau.

Cymorth os oes gennych anabledd dysgu neu helpu rhywun sydd ag anabledd dysgu

Os ydych yn byw yng Nghymru neu Loegr ac yn cael y broses ymgeisio'n anodd, mae Mencap yn cynnig arweiniad i'ch helpu chi a'ch gofalwr i wneud cais am atwrneiaeth arhosol. Er enghraifft, os oes gennych anabledd dysgu neu awtistiaeth. Gweler y Canllaw i Gefnogwyr ar atwrneiaeth arhosol eiddo a materion ariannol yn [mencaptrust.org.uk/guides-lasting-power-attorney](https://www.mencaptrust.org.uk/guides-lasting-power-attorney)

Sefydlu atwrneiaeth arferol (cyffredinol)

Os ydych chi am i rywun ofalu am eich arian am gyfnod dros dro, gallwch chi roi atwrneiaeth arferol iddynt. Mae'n rhad ac am ddim i'w sefydlu ac nid oes angen ei gofrestru gyda Swyddfa'r Gwarcheidwad Cyhoeddus. Nid oes ffurflen, ond mae angen i chi ddefnyddio'r geiriad canlynol:

Gwneir yr Atwrneiaeth Gyffredinol hwn y diwrnod hwn o (dyddiad) gennyf i (enw llawn y rhoddwr) o (cyfeiriad).

Rwy'n penodi (enw llawn y twrnai) o (cyfeiriad) (ar y cyd) / (ar y cyd / ar y cyd ac yn unigol) i fod yn dwrnai/twrneiod i mi yn unol ag adran 10 o Ddeddf Pwerau Atwrnai 1971.

"Cofnodwyd gennyf fi fel gweithred, a chyflawnwyd."

Gellir ei defnyddio cyn gynted ag y byddwch yn ei lofnodi ac am amser penodol, er enghraifft, tra byddwch yn aros yn yr ysbyty neu pan fyddwch wedi ymestyn eich arhosiad dramor. Gwnewch yn siŵr ei bod wedi'i ysgrifennu'n glir fel eu bod yn deall yn union beth y caniateir iddynt ei wneud. Byddwch yn ymwybodol,

dim ond os oes gennych alluedd meddyliol y mae'n ddilys.

Gallwch chi ddod o hyd i ffyrdd i rywun eich helpu i reoli eich arian yn anffurfiol. Gweler moneyhelper.org.uk/arian-dydd-i-ddydd

Sut i gadw rheolaeth ar eich atwrneiaeth

Mae cymryd rheolaeth ar eich atwrneiaeth yn sicrhau bod gennych chi lais mewn pethau a bod y person cywir yn gwybod sut i weithredu ar eich rhan.

Rhoi cyfarwyddiadau ychwanegol i'ch twrneiod

Gallwch ddewis defnyddio'ch dogfen atwrneiaeth i roi cyfarwyddiadau ychwanegol i'ch twrnai/twrneiod neu i gofnodi'ch dewisiadau. Gallwch wneud hyn trwy ysgrifennu llythyr o ddymuniadau. Nid yw'n gyfreithiol rwymol ond gall helpu i sicrhau bod eich dymuniadau'n cael eu cyflawni. Er enghraifft:

- Rhaid i'm twrneiod ymgynghori â chynghorydd ariannol cyn gwneud buddsoddiadau dros £10,000.
- Hoffwn i fy anifeiliaid anwes fyw gyda mi cyhyd â phosib. Os byddaf yn mynd i gartref gofal, hoffwn i fynd â nhw gyda mi.

Gallwch hefyd siarad â'ch twrneiod ac egluro sut yr hoffech iddynt weithredu ar eich rhan. Yna bydd eich twrneiod yn rhydd i wneud y penderfyniadau sy'n gywir yn eu barn nhw.

Cyfyngu ar bŵer eich twrnai

Gallwch gyfyngu ar awdurdod y twrnai/twrneiod drwy osod amodau yn yr atwrneiaeth.

Er enghraifft, gallwch chi ofyn i'ch twrnai/twrneiod beidio â gweithredu tan:

- rydych yn colli galluedd meddyliol, neu
- mae'r atwrneiaeth wedi'i chofrestru.

Wrth ystyried pa bwerau i'w rhoi, mae angen i chi feddwl am y tymor byr a'r tymor hwy.

Dewis twrnai wrth gefn

Gallwch chi ddewis twrnai wrth gefn i gymryd yr awenau wrth wneud penderfyniadau ar eich rhan, pe byddai un o'r twrneiod 'gwreiddiol' yn ymddiswyddo neu'n marw.

Mae dewis twrnai wrth gefn yn amddiffyn rhag canslo'r atwrneiaeth, os na all y rhai gwreiddiol weithredu mwyach.

Mae gan dwrneiod amnewid yr un lefel o awdurdod â'r twrneiod y maent yn eu disodli. Maent fel arfer yn camu i mewn cyn gynted ag y bydd un o'ch twrneiod gwreiddiol yn rhoi'r gorau i weithredu ar eich rhan.

Pryd mae atwrneiaeth yn dod i ben?

Bydd atwrneiaeth yn dod i ben os:

- mae gennych alluedd meddyliol o hyd ac yn penderfynu dod â hi i ben
- eich partner yw eich twrnai a'ch bod yn ysgaru neu'n diddymu'ch partneriaeth sifil – oni bai eich bod wedi nodi y gallant barhau i weithredu ar eich rhan
- mae eich twrnai yn mynd yn fethdalwr neu'n ymrwymo i Orchymyn Rhyddhau Dyled (DRO)
- mae'r twrnai'n penderfynu nad yw am fod yn dwrnai mwyach ac nad oes gennych dwrnai enwebedig arall
- rydych chi'n marw
- mae'r twrnai'n marw neu'n colli galluedd meddyliol ac nid oes twrnai arall
- mae'r llys yn penodi rhywun arall i wneud penderfyniadau.

Dysgu rhagor am sut i ddod ag atwrneiaeth i ben:

Yng Nghymru a Lloegr, gweler **gov.uk/power-of-attorney**

Yn yr Alban, gweler **publicguardian-scotland.gov.uk/power-of-attorney/registration/ending-a-power-of-attorney**

Yng Ngogledd Iwerddon, **justice-ni.gov.uk/articles/information-enduring-powers-attorney-epa**

Beth i'w wneud ag atwrneiaeth

Unwaith y bydd atwrneiaeth wedi'i chofrestru, dyma beth i'w wneud nesaf.

Cadwch hi mewn lle diogel

Gallai hwn fod yn fan diogel gartref, gyda rhywun rydych yn ymddiried ynddo neu gyda'ch cyfreithiwr. Gallwch wneud rhestr o'ch asedau mewn ffeil y gall eich twrnai neu dwrneiod ei defnyddio i wneud penderfyniadau ariannol.

Rhoi gwybod i'ch twrneiod

Gwnewch yn siŵr eu bod yn gwybod ble mae'r atwrneiaeth yn cael ei chadw a sut i gael mynediad iddi.

Meddwl am hygyrchedd

Allwch chi a'ch twrneiod gael yr LPA yn hawdd pan fo angen? Os yw gyda'ch cyfreithiwr, a fyddan nhw'n gallu cael mynediad ati y tu allan i oriau swyddfa?

Gwirio am fynediad digidol

Os ydych chi'n byw yng Nghymru neu Loegr, ac wedi cofrestru atwrneiaeth ar ôl 1 Ionawr 2016, gall eich twrneiod gael allwedd actifadu a gweld yr atwrneiaeth arhosol. Gweler gov.uk/use-lasting-power-of-attorney

Rhoi gwybod i'ch banc a'ch darparwyr

Cofrestrwch atwrneiaeth gyda banciau a darparwyr eraill, fel eich cwmni ynni, o flaen amser. Efallai y bydd yn cymryd peth amser i gael mynediad. Gall gofynion amrywio rhwng banciau.

Os bydd darparwr yn gofyn i chi anfon eich dogfennau gwreiddiol, gofynnwch a allwch anfon copi digidol wedi'i sganio yn lle hynny.

Gallech chi hefyd wirio a fyddant yn derbyn copi ardystiedig - lle bydd banc neu gyfreithiwr yn copio'ch copi gwreiddiol a'i stampio i ddweud ei fod yn gopi cywir.

Os ydych chi'n byw yng Nghymru a Lloegr, mae gan Swyddfa'r Gwarcheidwad Cyhoeddus offeryn ar-lein sy'n gadael i dwrneiod greu cod mynediad fel y gall sefydliadau weld yr atwrneiaeth arhosol.

Os oes angen help arnoch i ddarganfod sut i gofrestru atwrneiaeth gyda'ch banc neu help i ddewis banc ar gyfer atwrneiaeth, gweler moneysavingexpert.com/banking/best-banks-for-power-of-attorney/#existing

Os ydych chi'n byw yng Ngogledd Iwerddon, gallwch ddefnyddio atwrneiaeth barhaus heb ei chofrestru tra bod gennych alluedd meddyliol. Ond mae'n rhaid iddi gael ei chofrestru gyda'r Swyddfa Gofal a Gwarchod os yw eich galluedd meddyliol yn dechrau dirywio.

A fyddaf yn gallu newid fy nymuniadau yn fy atwrneiaeth?

Cyn belled â bod gennych alluedd meddyliol o hyd gallwch chi:

- newid neu ddiwygio'r hyn sydd yn eich atwrneiaeth
- ychwanegu neu ddileu'r pwerau rydych chi wedi dewis eu rhannu, neu
- newid pwy yw'r twrneiod.

(Gweler *Gwneud newidiadau i'ch atwrneiaeth*, tudalen 15)

Gwneud newidiadau i'ch atwrneiaeth

Mae'n bwysig nad ydych chi'n gwneud newidiadau i'r ddogfen atwrneiaeth ei hun, oherwydd gallai hyn ei gwneud yn annilys.

Rhoi gwybod am newidiadau i enw neu gyfeiriad

Os byddwch chi neu'ch twrnai yn newid enw neu gyfeiriad, rhaid i chi ddweud wrth:

- **Swyddfa'r Gwarcheidwad Cyhoeddus** os ydych chi'n byw yng Nghymru neu Loegr
- **Swyddfa Gwarcheidwad Cyhoeddus yr Alban** os ydych chi'n byw yn yr Alban
- **Y Swyddfa Gofal a Gwarchod** os ydych chi'n byw yng Ngogledd Iwerddon.

Yng Nghymru a Lloegr, os ydych yn dymuno cofrestru i ddefnyddio'ch atwrneiaeth arhosol ar-lein, gwiriwch ddwywaith fod cyfeiriadau'r twrneiod yn gywir. Mae hyn oherwydd y bydd codau actifadu i weld yr atwrneiaeth yn cael eu hanfon i'r cyfeiriad presennol ar y cofnod atwrneiaeth arhosol.

Rhaid i chi ddarparu prawf o'ch enw newydd neu enw newydd y twrnai megis:

- copi o'r dystysgrif priodas, neu
- gweithred newid enw.

Os yw'n newid cyfeiriad nid oes angen i chi anfon unrhyw ddogfennau ategol.

Os bydd un o'ch twrneiod yn marw

Rhaid i chi hysbysu:

- **Swyddfa'r Gwarcheidwad Cyhoeddus** os ydych chi'n byw yng Nghymru neu Loegr
- **Swyddfa Gwarcheidwad Cyhoeddus yr Alban** os ydych chi'n byw yn yr Alban
- **Y Swyddfa Gofal a Gwarchod** os ydych chi'n byw yng Ngogledd Iwerddon.

Bydd angen i chi hefyd anfon copi ardystiedig o'r dystysgrif marwolaeth ac atwrneiaeth.

Os bu farw'r twrnai y tu allan i'r DU, cynhwyswch gopi o'r dystysgrif marwolaeth.

Bydd eich atwrneiaeth yn cael ei chanslo os:

- y twrnai a fu farw oedd eich unig dwrnai, neu
- mae twrnai'n marw ac roedd yn rhaid i'r twrneiod wneud yr holl benderfyniadau gyda'i gilydd (a elwir yn 'weithredu ar y cyd').

Bydd eich atwrneiaeth yn cael ei diweddarau:

- os bydd twrnai'n marw a bod y twrneiod yn gallu gwneud unrhyw benderfyniadau ar eu pen eu hunain (a elwir yn gweithredu 'ar y cyd ac yn unigol').

Rhaid i chi gynnwys cyfeiriad dychwelyd pan fyddwch yn anfon eich atwrneiaeth yn ôl.

Ychwanegu neu ddileu twrnai

Cyn belled â bod gennych alluedd meddylol o hyd, gallwch gael gwared ar dwrnai ar unrhyw adeg.

Os ydych chi am ychwanegu twrnai arall, bydd angen i chi ddod â'ch atwrneiae i ben a gwneud un newydd.

Canslo atwrneiaeth

Cyn belled â bod gennych alluedd meddylol o hyd, gallwch ganslo atwrneiae ar unrhyw adeg.

Am gyfarwyddiadau ar ddiwygio, dileu twrnai neu derfynu atwrneiaeth lle rydych chi'n byw, gweler **moneyhelper.org.uk/newid-poa**

Beth i'w wneud os ydych chi'n cael problemau gyda thwrnai

Rhaid i'ch twrnai:

- eich cefnogi i wneud eich penderfyniadau eich hun
- gwneud pob penderfyniad er eich lles gorau
- ystyried eich dymuniadau a'ch teimladau.

Os na fyddant yn gwneud y pethau hyn, gallwch roi gwybod am eich pryderon.

Sut i roi gwybod am bryderon os ydych chi'n byw yng Nghymru neu Loegr

Gallwch:

- llenwi'r ffurflen mynegi pryder yn **gov.uk/report-concern-about-attorney-deputy-guardian**
- ysgrifennu at, e-bostio neu ffonio Swyddfa'r Gwarcheidwad Cyhoeddus.

Yn eich adroddiad, cynhwyswch:

- eich manylion – fel eich enw llawn, cyfeiriad, dyddiad geni a'ch manylion cyswllt
- y dyddiad y gwnaethoch chi sylwi ar y pryder am y tro cyntaf
- unrhyw dystiolaeth i gefnogi'r pryder – er enghraifft, cofnodion ariannol

- yr hyn a wyddoch am alluedd meddyliol y rhoddwr. Dyma'r person a wnaeth yr atwrneiaeth. Os ydych chi'n adrodd ar eu rhan, cynhwyswch gopiau o unrhyw adroddiadau galluedd meddyliol neu enwau pwyl allai fod â'r rhain.

Os nad oes gennych yr holl wybodaeth hon, gallwch chi roi gwybod am bryder o hyd.

Ar ôl i chi wneud eich adroddiad, bydd Swyddfa'r Gwarcheidwad Cyhoeddus yn gwirio a oes ganddi'r awdurdod cyfreithiol i ymchwilio.

Cysylltwch â Swyddfa'r Gwarcheidwad Cyhoeddus
opg.safeguardingunit@publicguardian.gov.uk

Ffôn: **0115 934 2777**

Ffôn testun: **0115 934 2778**

Dydd Llun i Ddydd Gwener, 9am i 5pm

Dydd Mercher, 10am i 5pm

Swyddfa'r Gwarcheidwad Cyhoeddus, Blwch Post 16185, Birmingham, B2 2WH

Sut i roi gwybod am bryderon os ydych chi'n byw yn yr Alban

Gallwch:

- llenwi'r ffurflen atgyfeirio yn **publicguardian-scotland.gov.uk**
- ysgrifennu at, e-bostio neu ffonio Swyddfa Gwarcheidwad Cyhoeddus yr Alban.

Mae angen i chi esbonio pam rydych chi'n meddwl bod eich eiddo a/neu faterion ariannol eich rhoddwr/y rhoddwr mewn perygl.

Cysylltwch â Swyddfa
Gwarcheidwad Cyhoeddus yr Alban
opgorders@scotcourts.gov.uk

Ffôn: **01324 678300** a phwysu
opsiwn 1

Dydd Llun i Ddydd Gwener,
9am i 5pm

Swyddfa'r Gwarcheidwad
Cyhoeddus, Hadrian House,
Callendar Business Park, Callendar
Road, Falkirk, FK11XR

Sut i roi gwybod am eich pryderon os ydych chi'n byw yng Ngogledd Iwerddon

Gallwch ysgrifennu at, e-bostio neu ffonio'r Swyddfa Gofal a Gwarchod.

Mae angen i chi esbonio pam rydych chi'n meddwl bod eiddo a/neu faterion ariannol eich rhoddwr mewn perygl.

Cysylltwch â'r Swyddfa Gofal
a Gwarchod **OCP@courtsni.gov.uk**

Ffôn: **0300 200 7812**

Dydd Llun i Ddydd Gwener,
9am i 5pm

Room 2.2A, Second Floor, Royal
Courts of Justice, Chichester Street,
Belfast, BT1 3JF, Y Deyrnas Unedig

Ystyried cymorth cyfreithiol

Os oes angen help arnoch i fynd i'r afael â phryderon gyda'ch twrnai penodedig, ystyriwch dalu am gyfreithiwr.

Gallwch ddod o hyd i gyfreithiwr cymwys yn eich ardal trwy chwilio'r cyfeirlyfrau a ddarperir gan gymdeithasau cyfreithiol y DU:

- Yng Nghymru a Lloegr, gweler **solicitors.lawsociety.org.uk/**
- Yn yr Alban, gweler **lawscot.org.uk/for-the-public**
- Yng Ngogledd Iwerddon, **lawsoc-ni.org/solicitors**

Sut i nodi arwyddion o gam-drin ariannol

Os ydych chi'n pryderu bod twrnai'n rheoli eich gwariant neu wariant rhoddwr, mynediad at arian parod, asedau a chyllid, gallai hyn fod yn arwydd o gam-drin ariannol.

Cam-drin ariannol yw pan fydd rhywun yn:

- cymryd arian neu'n cael credyd yn eich enw heb yn wybod i chi neu heb eich caniatâd
- gwneud i chi drosglwyddo rheolaeth ar eich cyfrifon
- cyfnewid eich pensiwn neu sieciau eraill heb eich caniatâd
- ychwanegu eu henw at eich cyfrif
- gofyn ichi newid eich ewyllys
- cymryd eich arian i brynu'ch siopa neu dalu eich biliau, ond nid yw hyn yn digwydd
- eich atal rhag gweld ffrindiau a theulu.

Os ydych chi'n poeni eich bod chi neu rywun rydych chi'n ei adnabod yn dioddef cam-drin ariannol, gweler **moneyhelper.org.uk/arwyddion-camdrin-ariannol**

Cysylltiadau defnyddiol

HelpwrArian

Mae HelpwrArian yn annibynnol ac yn cael ei gefnogi gan y llywodraeth i'ch helpu i wneud y gorau o'ch arian.

Rydym yn rhoi arweiniad arian a phensiynau diduedd am ddim i bawb ledled y DU – ar-lein a thros y ffôn.

Ymwelwch â ni yn

moneyhelper.org.uk/cy

Neu cysylltwch â ni ar:

Ffôn

Arweiniad ar arian

DU **0800 138 7777**

os ydych y tu allan i'r DU

+44 20 3553 2279

Llun – Gwe 8am i 6pm

Arweiniad ar bensiynau

DU **0800 011 3797**

os ydych y tu allan i'r DU

+44 20 7932 5780

Llun – Gwe 9am i 5pm

Gwe-sgwrs:

helpwrarian.org.uk/sgwrs-arian

[moneyhelper.org.uk/cy/](http://moneyhelper.org.uk/cy/pensions-chat)

[pensions-chat](http://moneyhelper.org.uk/cy/pensions-chat)

WhatsApp

+44 7701 342744

(arweiniad ar arian yn unig)

Online communities

Ymunwch â'n grwpiau Facebook am

gymorth: **[moneyhelper.org.uk/cy/](http://moneyhelper.org.uk/cy/blog/everyday-money/come-and-join-our-online-communities)**

[blog/everyday-money/come-and-](http://moneyhelper.org.uk/cy/blog/everyday-money/come-and-join-our-online-communities)

[join-our-online-communities](http://moneyhelper.org.uk/cy/blog/everyday-money/come-and-join-our-online-communities)

Swyddfa'r Gwarcheidwad Cyhoeddus
[customerservices@publicguardian.](mailto:customerservices@publicguardian.gov.uk)

gov.uk

Ffôn: **0300 456 0300**

Ffôn testun: **0115 934 2778**

[gov.uk/government/organisations/](http://gov.uk/government/organisations/office-of-the-public-guardian.cy)
[office-of-the-public-guardian.cy](http://gov.uk/government/organisations/office-of-the-public-guardian.cy)

Swyddfa'r Gwarcheidwad Cyhoeddus yn yr Alban

opg@scotcourts.gov.uk

Ffôn: **0132 467 8300**

Dydd Llun i Ddydd Gwener, 9am – 5pm

publicguardian-scotland.gov.uk

Adran Cyfiawnder Gogledd Iwerddon
[justice-ni.gov.uk/publications/epa-](http://justice-ni.gov.uk/publications/epa-notes-and-forms)
[notes-and-forms](http://justice-ni.gov.uk/publications/epa-notes-and-forms)

Defnyddiwch y dudalen hon i gofnodi'ch nodiadau

[illegible]

Cynhyrchir y canllaw hwn gan HelpwrArian ac mae hefyd ar gael yn Saesneg. I weld yr ystod llawn o ganllawiau sydd ar gael, ac i ofyn am gopiâu, ewch i moneyhelper.org.uk/cy/contact-us/free-printed-guides

Cymraeg

Cysylltu â ni

Arweiniad ar arian **0800 138 7777**

Llun – Gwe 8am i 6pm

Arweiniad ar bensiynau **0800 011 3797**

Llun – Gwe 9am i 5pm

Gwasanaethau trosglwyddo testun

1800 10800 915 4622

Llun – Gwe 8am i 6pm

WhatsApp **+44 7701 342744**

Gwefan moneyhelper.org.uk/cy

Helpwr ↪Arian

Mae galwadau o'r DU am ddim. Er mwyn ein helpu i gynnal a gwella ein gwasanaeth, efallai y byddwn yn recordio neu fonitro galwadau.

Fformatau hygyrch

Os hoffech chi gael y canllaw hwn mewn Braille, print bras neu fformat sain, cysylltwch â ni ar y rhifau uchod. Gwybodaeth yn gywir ar adeg argraffu (Ebrill 2025). Adolygir y canllawiau hyn unwaith y flwyddyn.